B2

Bilgi, Ekonomi ve Yönetim

Knowledge, Economy & Management

Editör İbrahim Güran YUMUSAK

Cilt / Volume II

BİLGİ, EKONOMİ VE YÖNETİM

KNOWLEDGE, ECONOMY & MANAGEMENT

Cilt: II / Volume: II

Bilgi, Ekonomi ve Yönetim	Knowledge, Economy and Management
Cilt: II	Volume: II
Editör:	Chief Editor:
Yrd. Doç. Dr. İbrahim Güran Yumuşak	Asst. Prof. Dr. İbrahim Güran Yumuşak
Yayın Kurulu:	Editorial Board:
Doç. Dr. Halis Y. Ersöz	Assoc. Prof. Dr. Halis Y. Ersöz
Doç. Dr. Süleyman Özdemir	Assoc. Prof. Dr. Süleyman Özdemir
Prof. Dr. Nihat Erdoğmuş	Prof. Dr. Nihat Erdoğmuş
Doç. Dr. Hamza Ateş	Assoc. Prof. Dr. Hamza Ateş
Yayıncı: İbrahim Güran Yumuşak	Publisher: İbrahim Güran Yumuşak
(Bilgi Toplumu Yayınları)	(Knowledge Society Publishing)
E posta: gsekreter@beykon.org	E mail: gsekreter@beykon.org
www.beykon.org	Web: www.beykon.org
Basım: Avcı Ofset Matbaacılık-İstanbul	Printed by Avcı Ofset Matbaacılık
Yayın Yılı: Mart 2008	Publishing Year: March, 2008
Basım Yeri: İstanbul-Türkiye	Publishing Locate: Istanbul-Türkiye
Dili: Türkçe ve İngilizce	Language: Turkish and English
ISBN:	978-9944-0203-4-3 (2.Cilt)
	978-9944-0203-1-2 (Takım)

TÜBİTAK 'ın katkılarıyla yayınlanmıştır.

Makalelerin her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.

Editörden,

Günümüzde, iktisadi ve sosyal açıdan en gelişmiş toplumlar "Bilgi Toplumu", onların sahip oldukları ekonomik anlayış ise "Bilgi Temelli Ekonomiler" olarak isimlendirilmektedir. Bilgi temelli ekonomiler, her biri bilginin üretilmesi, kullanılması, yayılması ve geliştirilmesiyle ilgili dört temel sütun üzerine oturmaktadır:

i- Refah artışını, büyümeyi destekleyen bilginin kullanımını, yayılmasını ve etki yaratmasını teşvik eden ekonomik ve kurumsal model;

ii- Bilgiyi kullanan ve yaratabilen eğitimli ve becerili bir nüfus;

iii- Büyüyen global bilgi stokundan beslenebilen, onu yerel ihtiyaçlarına adapte edebilen ve piyasaların ürettiği değere dönüştürebilen firmaların, araştırma merkezlerinin, üniversitelerin, danışmanlıkların ve diğer kurumların oluşturduğu bir yenilik sistemi;

iv- Etkili iletişimi ve enformasyonu sağlayabilen dinamik bir iletişim altyapısı.

Bilginin iktisadi açıdan öneminin artması, konuyla ilgili olarak yapılan akademik çalışmaların çoğalmasına ve ilgi görmesine neden olmaktadır. 2002 yılından itibaren her yıl gerçekleştirilen Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongreleri, 2006 yılından itibaren elektronik ortamda yayınlanan Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi ile bu çalışma bunun en somut örneklerini oluşturmaktadır.

Bilgi, Ekonomi ve Yönetim adıyla ve iki cilt olarak yayınlanan eser, 26-28 Aralık 2007 tarihlerinde İstanbul'da yapılan Uluslararası 6.Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi'nde sunulan bildirilere dayalıdır. Kongrede sunulan ve CD ortamında bildiriler kitabında yayınlanan bildiriler, editör ve yayın kurulu tarafından bilimsel bir değerlendirmeye tutulmuştur. Seçilen bildirilerin bir bölümünde düzeltmeler istenmiş ve yapılan düzeltmeler ışığında yayınlanması uygun görülenler iki cilt halinde kitap olarak basılmıştır. Eserin ilk cildi bilgi ekonomisi konularıyla ilgili ve ağırlıklı olarak iktisat ve çalışma ekonomisi alanına ilişkin makalelerden oluşmaktadır. İkinci ciltte ise işletme ve kamu yönetimi alanına ilişkin bilgi yönetimi konularıyla ilgili makaleler yer almaktadır.

Kitabın basım ve dağıtımındaki katkılarından dolayı TÜBİTAK-Sosyal Bilimler Araştırma Grubu'na ve İstanbul İktisatçılar Derneği'ne, makalelerin değerlendirilmesindeki katkılarından dolayı yayın kurulu üyelerine, makale sahiplerine ve kongreye her türlü katkı sağlayan akademisyen ve kurumlara şahsım ve temsil ettiğim kurumlar adına teşekkür ederim.

Konuyla ilgili araştırma yapan ve ilgi duyanlara faydalı olması dileğiyle...

İbrahim Güran Yumuşak

Editör

1 Mart 2008 İstanbul

İÇİNDEKİLER Sayfa

1- A COMPARATIVE ANALYSIS OF TRAINING EXPENDITURES IN THE US: A KNOWLEDGE MANAGEMENT PERSPECTIVE
Mesut AKDERE-Ross E. AZEVEDO 727

2- KNOWLEDGE PRODUCTION, KNOWLEDGE MANAGEMENT AND THE COMPETITIVENESS
Yusuf KURTOĞLU 739

3- FROM INFORMATION CAPTURE TO KNOWLEDGE DISSEMINATION: HOW TO MEET THE STAKEHOLDERS' INFORMATION NEEDS?
Ilídio Tomás LOPES 753

4- KNOWLEDGE MANAGEMENT PROCESS MODELS IN ORGANIZATIONS (1994-2007)
Farborz MOUSAVI- Atefeh GHAVAMIFAR- Leila BEIG 765

5- KNOWLEDGE MANAGEMENT PRACTICES FOR ADVANCING PERFORMANCE IMPROVEMENTS IN HOTELS: A QUANTITATIVE RESEARCH IN FIVE STAR HOTELS IN ISTANBUL
F. Oben ÜRÜ-Uğur YOZGAT 781

6- BİLGİYİ YÖNETMEK MÜMKÜN MÜ? ELEŞTİREL YÖNETİM ÇALIŞMALARI ÇERÇEVESİNDE BİLGİ YÖNETİMİ
Erkan ERDEMİR-Umut KOÇ 799

7- ORGANIZATIONAL LEARNING: KEEPING IN THE LEARNING LOOP BY MANAGING "MANAGEMENT KNOWLEDGE"
Nafisa KATTARWALA 811

8- İŞLETMELERDE BİLGİ YÖNETİMİNE STRATEJİK BİR YAKLAŞIM: BİLGİ HARİTALAMASI VE BİR SEKTÖREL UYGULAMA
İbrahim PINAR-Rıfat KAMAŞAK 821

9- TÜRKİYE'DEKİ SANAYİ İŞLETMELERİNDE BİLGİNİN DEĞERİ VE PAYLAŞIMI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
Ferit ÖLÇER-Musa ŞANAL 837

10- THE IMPACTS OF TACIT KNOWLEDGE ON ORGANIZATIONS' PERFORMANCE: AN APPLICATION IN TEXTILE INDUSTRY
Halil ZAİM-Selim ZAİM 849

11- APPLICATION OF SMART INFORMATION SYSTEM IN EDUCATIONAL ORGANIZATION
Seyed Kamal VAEZI 857

12- TÜRKİYE'DEKİ BİLGİ YÖNETİMİYLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR: BİLGİ, EKONOMİ VE YÖNETİM KONGRE BİLDİRİLERİNİN İNCELENMESİ
Mehmet ŞAHİN-Umut KOÇ 867

13- KOBİ'LERDE STOK YÖNETİMİNDE BİLGİ VE TEKNOLOJİNİN KULLANIMI: SEKTÖREL, ÜRETİM SÜRECİ VE BÜYÜKLÜK BAZINDA FARKLILIKLAR
Ali ACILAR-Bülent BAŞARAN 883

14- OTEL İŞLETMELERİNDE İŞGÖRENLERİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNDEN YARARLANMA DÜZEYİNİ BELİRLEMEYE YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI
Barış ERDEM-Göksel Kemal GİRGİN 893

15- BİLGİ TEKNOLOJİLERİ YATIRIMLARIN FİRMA PERFORMANSINA ETKİSİ: AFYONKARAHİSAR MERMER SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ
Veysel AĞCA-Mustafa KURT-Durmuş YÖRÜK 913

16- EFFECT OF TRUST ON CONSUMER ACCEPTANCE OF INTERNET BANKING
Khalil Md NOR-J Michael PEARSON 925

17- CONSUMERS' ATTITUTES TOWARDS ONLINE SHOPPING IN TURKEY AN EMPIRICAL STUDY ON UNIVERSITY STUDENTS
Durmuş YÖRÜK 933

18- İZMİR ATATÜRK ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİNDEKİ FİRMALARIN E-TİCARET PROFİLİ VE DEĞERLENDİRMESİ
Fatih SAYGILI 945
19- İŞLETME BÜYÜKLÜĞÜNÜN KOBİ'LERDE İNTERNET KULLANIMINA ETKİLERİ: GÖRGÜL BİR ARAŞTIRMA
Gültekin YILDIZ-Ali ACILAR-Muzaffer AYDEMİR 959
20- THE EFFECTS OF PERCEIVED RISK, PLAYFULNESS AND BEHAVIORAL CONTROL ON CUSTOMER ACCEPTANCE OF INTERNET BANKING
Hakan ÇELİK 973
21- BİLGİ ÇAĞINDA FİYAT ENDEKSLERİ VE BİLGİ ŞEFFAFLIĞI: TÜRKİYE VE ABD'DEKİ UYGULAMALARIN KARŞILAŞTIRILMASI
Hatice Işın DİZDARLAR- Sinem DERİNDERE 987
22- KAMU KURUMLARINDA AÇIK KAYNAK KODLU YAZILIMLARIN KULLANILMASININ EKONOMİK FAYDALARI
İsmail GÜNEŞ 1003
23- BANKA MÜŞTERİLERİNİN İNTERNET BANKACILIĞINI DEĞERLENDİRMELERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA
Kahraman ÇATI-M. Akif ÖNCÜ-Cenk Murat KOÇOĞLU 1015
24- BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİN YÖNETSEL KULLANIM AMAÇLARININ İŞ PERFORMANSININ ARTIRILMASINDAKİ ETKİSİ: BANKACILIK SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA
Murat KAYALAR- N.Metin ÖZMUTAF 1029
25- BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNDEKİ GELİŞMELERİN MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMAYA ETKİSİ
Şakir SAKARYA 1039
26- KARİYER GELİŞTİRME PROGRAMLARININ ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞA ETKİSİ: TEKSTİL SEKTÖRÜNDE KARŞILAŞTIRMALI BİR ARAŞTIRMA
Serkan BAYRAKTAROĞLU-Sevdiye ERSOY-Yasemin ÖZDEMİR 1053
27- BİLGİ TOPLUMUNUN ÖRGÜTLERİNİN MİMARİSİNDE İNSAN KAYNAKLARI VE ÖRGÜT KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA TEMEL DİNAMİKLER
Bahar YALÇIN- Canan AY 1067
28- TÜRK SAVUNMA SANAYİ ŞİRKETLERİNİN ENTELEKTÜEL SERMAYE KRİTERLERİNİ BELİRLEMEYE YÖNELİK ARAŞTIRMA MODELİ ÖNERİSİ
Cemal ÇELİK-Celal Zaim ÇİL 1083
29- BİLGİ TOPLUMUNDA İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ: DEVLET İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLERİNİ MOTİVE EDEN FAKTÖRLER (EDİRNE VE KOCAELİ ÖRNEĞİ)
Hasan ARSLAN-Mahmut KURU- Aytaç SATICI 1099
30- ALIŞVERİŞTE TÜKETİCİ UZMANLIĞI: BİLGİ KULLANIMI VE ALIŞVERİŞ ALIŞKANLIKLARI AÇISINDAN İKİ GRUP TÜKETİCİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
Remzi ALTUNIŞIK-Semih OKUTAN 1109
31- LİDERLİK DAVRANIŞININ BİLGİ PAYLAŞIMINA ETKİSİ ÜZERİNE SAĞLIK SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA
Yavuz DEMİREL-İbrahim YALÇIN 1125
32- GİRİŞİMCİ TİPLERİ İLE BİLGİ, İNOVASYON VE AĞBAĞLAŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ
Gökhan ÖZKUL-Murat Ali DULUPÇU 1137
33- İŞBİRLİKÇİ ÖRGÜT KÜLTÜRÜ VE BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN ÖRGÜTSEL ÖĞRENME ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİ BELİRLEMEYE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA
Pınar SÜRAL ÖZER-Meryem AYBAS 1153
34- THE EFFECTS OF PERSONAL BACKGROUND FACTORS ON STUDENTS' ENTREPRENEURIAL ATTRIBUTES
Halil DEMİRER-Mehmet KARA 1167

35- CHOOSING A PROFESSION AND MODERN TECHNOLOGIES
Asta VALACKIENE 1179
36- MAX WEBER'İN LİDER TİPLERİNİN BİLGİ TOPLUMUNDAKİ ANLAMI
Faruk TAŞCI 1189
37- KAMU YÖNETİMİNDE BİLGİ EDİNME BİRİMLERİNİN İŞLEVSELLİĞİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI
Ramazan ŞENGÜL- Muharrem ES- Ahmet NOHUTÇU 1203
38- TÜRKIYE'DE E-DEVLET HIZMETLERI İÇIN MOBIL TELEFONLARIN KULLANIMI
D. Selcen Ö. AYKAÇ-Enes ERYARSOY-Nihat Kasap Ronan De KERVENOAEL 1213
39- KAMU HİZMET ARZINDA VERİMLİLİK AÇISINDAN E-VERGİLENDİRME UYGULAMALARI (TÜRKİYE'DE E-BEYANNAME SİSTEMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME)
Ferhat Başkan ÖZGEN 1227
40- TÜRKİYE'DE E-BELEDİYECİLİK VE ADAPAZARI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ
Hamza AL-M. Fatih Bilal ALODALI 1241
41- BİLGİ ÇAĞINDA KAMU GÜVENLİĞİ KAVRAM VE UYGULAMASINDA DÖNÜŞÜM: DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ÖZEL GÜVENLİK VE ÖZEL DEDEKTİFLİK GİRİŞİMLERİ
Ahmet NOHUTÇU-Ö. Nihat DÖNMEZ 1257
42- HALKLA İLİŞKİLER ARACI OLARAK İNTERNET: TÜRKİYE'DEKİ İL BELEDİYELERİNİN WEB SİTELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
Kahraman ÇATI-Mustafa IŞKIN 1279
43- TÜRKİYE'DE BİLGİ EDİNME HAKKI KANUNU İLE İLGİLİ KAMU PERSONELİNİN TUTUMLARI
Ahmet NOHUTÇU-Ramazan ŞENGÜL-Muharrem ES 1291
44- A DECADE OF E-GOVERNMENT DEVELOPMENT IN HONG KONG SAR OF CHINA
Linda SL LAI 1307
45- GOVERNMENT PURCHASING: A REVIEW OF E-PROCUREMENT SYSTEM IN MALAYSIA
Maniam KALIANNAN- Halimah AWANG -Murali RAMAN 1315
46- ICT AND E-GOVERNMENT INITIATIVES IN MALAYSIA: AN EXPLORATORY STUDY
Murali RAMAN-Maniam KALIANNAN-Magiswary DORASAMY-Rajendran MUTHUVELOO 1329
47- KAMU YÖNETİMİNDE CBS KULLANIMI VE ETİK
Muhittin TATAROĞLU 1337
48- e-DEVLETTE KİŞİSEL BİLGİLERİN GİZLİLİĞİ VE KORUNMASINA YÖNELİK MEVZUAT ÇALIŞMALARI
Vahdettin AYDIN-Emin Sadık AYDIN-Hakan YERLİKAYA 1355
49-BİLGİ TOPLUMUNDA HESAP VEREBİLİRLİK (HESAP VERME SORUMLULUĞU) ANLAYIŞI VE TÜRK KAMU YÖNETİMİNE ETKİLERİ
Serdar GÜLENER-Hale BİRİCİKOĞLU 1370
50- BİLGİ TOPLUMU YÖNETİM METAFORLARI
Sümeyra ALPASLAN 1383
51- MARMARA BÖLGESİNDEKİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN WEBSİTE TEMELLİ E-DEVLET HİZMETLERİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR İŞLEVSELLİK ANALİZİ
Bekir PARLAK-M. Zahid SOBACI-Cantürk CANER 1395
52- BİLGİ TOPLUMUNUN TEMEL KARAKTERİSTİKLERİ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA
Mehmet BARCA-Kerim ÖZCAN 1407
BİRİNCİ CİLDİN İÇİNDEKİLER 1421

TÜRKİYE'DEKİ SANAYİ İŞLETMELERİNDE BİLGİNİN DEĞERİ VE PAYLAŞIMI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ferit ÖLÇER*
Musa ŞANAL**

ÖZET

Günümüzde sermaye yoğun üretimin yerini bilgi yoğun üretimin almasının sonucunda, bilgi işletmelerinin en önemli değeri haline gelmiş ve işletmenin maddi olmayan değerleri maddi değerlerinin önüne geçmiştir. Artan küresel rekabet ve teknolojinin hızla gelişimi bilginin önemli bir üretim faktörü olarak kullanılmaya başlamasına neden olmuştur. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki büyük ölçekli sanayi kuruluşlarında bilginin önemi ve paylaşımı ile ilgili uygulamaları ortaya koymaktır. Araştırmanın verileri anket ile elde edilmiş ve SPSS programında değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, işletme yöneticileri genel anlamda bilginin önemi kavramışlardır. Bundan başka, bulgular yöneticilerin bilginin örgüt çapında paylaşımı ve kullanımını için çaba sarf ettiklerini göstermektedir.

A RESEARCH ON THE VALUE AND THE SHARING OF THE INFORMATION IN THE INDUSTRIAL FIRMS IN TURKEY

ABSTRACT

In today's world, information has become a valuable aspect of organizations, since capital-based production has replaced by information-based production. Increasing global competition and rapidly changing technology have caused information to become a very important factor of production. In this study, the importance and the sharing of information in companies has been discussed. The purpose of this study is the revealing of the practices about the importance and the sharing of information in the large-scale industrial companies in Turkey. The data of the research is obtained by survey questionnaire and evaluated by SPSS program. According to results of the research, the company managers have a general knowledge of the importance of information. Moreover, the findings show that managers try to share and use the information organization wide.

1.GİRİŞ

Tarım toplumunda egemen olan toprak ve beden gücünün yerini, sanayi toplumunda; makine, işgücü, para vb. faktörler almıştır. Ancak küreselleşme ve rekabetteki artışın sonucunda teknolojik yeniliklerin günden güne artması ve internetin yayılması ile beraber, bilgi yukarıda sayılan maddi varlıkların yanında bir üretim faktörü olarak kullanılmaya başlanmış ve bu gelişmeler bilgiyi çağın en önemli değeri durumuna getirmiştir. Küreselleşen dünyada bilginin işletmeler için önemi her geçen atmaktadır. İşletmeler artık maddi varlıklarıyla değil, sahip oldukları bilgi potansiyelleriyle değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, Türkiye'deki sanayi işletmelerinde bilginin önemi ve paylaşımına yönelik uygulamayı belirlemek amacıyla yapılan araştırma sonuçları sunulmakta ve işletme yöneticilerine bazı önerilerde bulunulmaktadır.

* Yrd.Doç.Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, folcer@hotmail.com
** Uzman, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, OMYO,msanal@cu.edu.tr

2. BİLGİ TANIMI VE TÜRLERİ

Bilgi kavramı, insanlık yaşamında geçmişten beri var olmasına rağmen 1990'lı yılların sonlarında işletmelere ve ekonomiye katma değer sağlamasıyla yoğun olarak hissedilmiştir. İşletme bilimi açısından bilgi; işletmeye değer yaratan bir biçimde organize edilebilen, gruplandırılabilen ve eyleme geçirilebilen veri olarak tanımlanmaktadır (Özgener, 2003).

Literatürde bilgi türleri çeşitli gruplara ayrılmaktadır. Günümüz işletmeleri için en büyük öneme sahip olan bilgi türü "stratejik bilgidir". Açık, ifade edilebilir, kodlanabilir, paketlenebilir ve dolayısı ile kolayca transfer edilebilir bilgi, stratejik olarak görülemez. Bilginin stratejik nitelikte olması ve rekabet avantajı yaratabilmesi için, işletmeye özgü olması, kolayca bulunamaması ve transfer edilememesi ve yayılmasının olanaklı olmaması gerekir (Aadne vd., 1996:1). Barca (2003) stratejik öneme sahip ve işletmelere rekabet avantajı sağlayan bilgiyi; işaret bilgisi, deneyimsel bilgi, kurumsal bilgi ve girişimci bilgi olmak üzere dört ana grupta incelemiştir.

İşaret bilgisi; bilginin işaretler biçiminde ifade edilmesinin sonucunda oluşmaktadır. Örneğin, yüksek işsizlik durumunda ekonomi yönetiminin katı bir para politikası uygulaması gelecekte devalüasyon olacağı biçiminde yorumlanabilmektedir (Barca, 2003). *Deneyimsel bilgi*, bir kişinin mesleğini uygulayarak bilgi elde etmesini ifade etmektedir (Ekiz, 2003). İşaret bilgisinde kişilerin enformasyonu yeni bilgi kategorilerine (strateji, taktik, vizyon) dönüştürme çabası varken, deneyimsel bilgide deneme-yanılma veya yapma yolu ile yeni bir bilgi kategorisinin üretilmesi söz konusudur (Barca, 2003). Üretim veya hizmet için gereken kaynakları bir araya getirerek organizasyonu sağlayan kişiye girişimci denilmektedir (Aktan, 2001). *Girişimci bilgi*yi diğer bilgilerden ayıran en önemli nokta, onun girişimci, yenilikçi bir ruha sahip olması ve ticari akışı ve pazarın dengesini değiştirerek ekonomik aktivitenin sınırlarını genişletmeleridir (Kasapçı, 2004). *Kurumsal bilgi ise*, kurum içinde üretilen veya dışarıdan gelen, o kurumla ilgili kayıtlı ya da kayıtsız her türlü bilgiyi ifade etmektedir (Odabaş, 2003).

3. BİLGİNİN VE BİLGİ PAYLAŞIMININ İŞLETMELER İÇİN ÖNEMİ

İnsanların sosyal hayatlarında ve faaliyetlerinde bilgi önemli bir yer teşkil etmiş ve son yıllarda önemi gittikçe artmıştır. Geçmişte fiziki güç, toprak gibi maddi varlıklara sahip olan bireyler güçlü sayılırken, günümüzde bilgi potansiyeli açısından üstün olanlar güçlü duruma gelmişlerdir. Bilgiyi stratejik kullanan bireyler, işletmeler ve uluslar, rakipleri karşısında bir adım önde olabilmektedir (Kurt, 2003).

Bilgiyi işletmenin sermayesi haline getirebilmek için yapılması gereken en önemli aktivite bilgi paylaşımının işletmede etkin bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Bilgi paylaşımı, bilginin bir kişiden, gruptan ve örgütten diğer kişi, grup ve örgüte transfer edilmesi veya yayılması faaliyetleridir (Lee, 2001:324). Buna göre, işletmelerde hem örtülü ve hem de açık bilginin paylaşılması gerekir. Bu nedenle, bilgi paylaşımı karmaşık bir yapı arzeder. Yoğun rekabet ortamında değerli bir varlık olan bilgi, ara sıra ve rasgele paylaşılmaz. Bilgiye sahip olanların bu bilgilerini kimle ve ne zaman paylaşacakları da göz önüne alınmalıdır (Andrews

vd., 2000). Bu açılardan bakıldığında işletmeler için bilgi elde etmek kadar, elde edilen bilgiyi etkin bir şekilde yönetmek de önem arz etmektedir. İşletmelerde doğru bilginin doğru yerde, doğru kişide ve doğru zamanda bulunabilmesini sağlayacak olan sistemleri geliştirmek, son yıllarda yönetim bilimi araştırmalarının en önemli konularından biri haline gelmiştir (Öztemel ve Arslankaya, 2004: 1).

Günümüzde işletmelere asıl rekabet avantajını sağlayan unsurlar; müşteri için değer yaratan, rakiplerin sahip olmadığı, taklit edilemeyen ve alternatifi olmayan stratejik bilgilerdir. Çünkü küreselleşme ve teknolojik değişmeler, işletmeleri değer yaratma potansiyeli olan unsurlar üzerinde durmaya ve örgütün iç dinamiklerini değerlendirmeye yöneltmiştir. İşletmelerin sahip olduğu bu değerleri tanımlamaları, ölçmeleri ve yönetmeleri gerekmektedir. Bilgi yönetimi süreci bilginin yaratılmasından bilginin kullanılmasına kadar birbirini takip eden bilginin yaratılması/elde edilmesi, bilginin saklanması/organize edilmesi, bilginin yayılması/dağıtılması ve bilginin kullanılması/uygulanması gibi aşamalardan oluşmaktadır.

4. TÜRKİYE'DEKİ SANAYİ İŞLETMELERİNDE BİLGİNİN DEĞERİ VE PAYLAŞIMI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bilgi çağında, bilgi yönetiminin önemi her geçen gün artmaktadır ve işletmeciliğin temel fonksiyonlarının tamamında önem arz etmektedir. Dolayısıyla bilgi yönetimi hakkında araştırmalar yapılması son derece önemlidir. Çünkü araştırmalardan elde edilen bulgular, işletmelerin bu konudaki problemlerinin çözümüne ışık tutmaktadır.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmanın temel amacı, küreselleşme ve bilgi çağında faaliyet gösteren ve 2000'li yıllarda örgütsel etkinlik hedefleyen Büyük Ölçekli Türk Sanayi İşletmelerinin yöneticilerinin, çağımız işletmelerinin önemli varlıkları durumuna gelen, bilgiye ve bilgi paylaşımına yönelik bakış açılarını belirlemek, işletmelerde bilgi paylaşımında karşılaşılan sorunları tespit etmek ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler sunmaktır. Araştırma, 2004 yılı itibariyle İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından belirlenen ve Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde faaliyet gösteren 500 büyük sanayi işletmesi içinde yer alan 482 özel sektör işletmesi arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 214 şirketi kapsamaktadır.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Ana kütleyi oluşturan işletmelerden bir örnekleme oluşturulmasına en uygun yöntem araştırma amacı doğrultusunda tesadüfi örneklemedir. Araştırmada, örneklem hacmi için 214 işletmeden oluşan bir örneklem büyüklüğü saptanmıştır. Buna göre belirlenen ana kütleden örneği oluşturan 214 özel sektör sanayi işletmesi tek aşamalı basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle tespit edilmiştir. Öncelikle 482 özel sanayi işletmesi numaralandırılmış, daha sonra 214 tesadüfi sayı üretilerek örnek kütle oluşturulmuş ve böylece tam tesadüfilik sağlanmıştır. Örneklemin belirlenmesinde kullanılan formül aşağıda gösterilmiştir.

$$n = \frac{N.r^2.p.q}{d^2.(N-1) + (r^2.p.q)}$$

d= 0,05 önem düzeyinde, "t" 1,96 (tablo değeri) olarak kabul edilmiş olup, p ve q değerleri; 0,5 değerini almışlardır. 'N' ana kütle büyüklüğü olan 482 rakamını ifade etmektedir. Araştırmada veri ve bilgi toplama yöntemi olarak anket yönteminden yararlanılmıştır. Anketin hazırlanmasında, daha önce bu konuda yapılan araştırmalardan ve literatür taraması sonucunda elde edilen bilgilerden yararlanılmıştır (Çukacı, 2003; Vural, 2003; Kurt ve Ağca, 2003; Edvinsson ve Malone, 1997; Roos vd., 1997; Sveiby, 1997; Stewart, 1997; Bassi ve Van Buren, 1999). Gerek zaman gerekse işletmelerin geniş bir coğrafi alana yayılmış olması nedeni ile anketler firmalara e-posta yoluyla ulaştırılmıştır. Ancak, bunun yanında anketlerin bir kısmı işletme yöneticileriyle yüz yüze görüşülerek yapılmıştır. Anket'in ilk bölümünde, anket uygulanan işletmelere ve anketi cevaplayan yöneticilere ait genel bilgiler elde edilmeye yönelik sorular yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde yöneticilerin, bilgi ve bilgi paylaşımı ile ilgili görüş ve uygulamalarına ve işletmelerde bilgi paylaşımında karşılaşılan sorunlara ilişkin sorular bulunmaktadır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS-X 11.5 paket programından yararlanılmıştır. Ankette yer alan her biri soru için ayrı ayrı frekans dağılımları verilmiştir. Bu araştırmada istatistiki testleri değerlendirmek için seçilen anlamlılık düzeyi %5'tir. Araştırmanın ankete katılan işletmelerde bilginin değeri ve paylaşımı uygulamalarını yansıtacağı ve pek incelenmemiş bir konuya ışık tutacağı beklenmektedir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular, araştırma kapsamında yer alan işletmelerle sınırlı olması nedeniyle, Türkiye'deki bütün işletmelere genellemek doğru olmayabilir. Başka bir deyişle, diğer işletmelerde yapılacak benzeri bir araştırma farklı sonuçlar verebilir.

4.3. Araştırmadan Elde Edilen Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmada kullanılan, 214 anket formundan bazıları e-posta yoluyla, bazıları ise kişisel görüşme yoluyla yapılmaya çalışılmıştır. Sonuçta, toplam 94 anket uygulanabilmiş olup, örneğe ulaşma oranını yaklaşık %44 olarak gerçekleşmiştir.

4.3.1. Ankete Katılan Yöneticiler ve İşletmelerle İlgili Bilgiler

Araştırmaya katılan yöneticilerin demografik özellikleri Tablo 1'de görülmektedir. Yöneticilerin % 42,55'inin 31–40, % 24,4'nün 26–30 , %11,7'sinin 41–50, %10,6'sinin 20–25 ve %6,45'nin 51 ve üzeri yaş grubunda yer almaktadır. Buna göre, araştırmaya katılan yöneticilerin % 75,5'lik büyük bir kısmı 40 yaş ve altı grubunda bulunduğu görülmektedir. İşletmelerin genç yöneticilere sahip olması işletmelerin yeniliklere açık hale getirilmesi ve yenilikler sonucunda edinilen bilgilerle işletmelerin entelektüel sermayelerinin geliştirilmesi açısından önemlidir.

Araştırmaya katılan yöneticilerin %72,3'ü erkek, %27,7'si ise kadındır. Kadın yönetici sayısı erkek yöneticilere oranla düşük olmasına rağmen, ülkemiz için bu oranın iyi bir düzeyde olduğu ve bayanların çalışma hayatında giderek daha aktif bir hale geldiği söylenebilir. Ankete cevap veren %84 gibi büyük bir çoğunluğu üniversite mezunu olup %8,5'u yüksek lisans/doktora ve %5,3'ü lise/meslek lisesi

mezunudur. Yöneticilerin büyük bir çoğunluğunun üniversite mezunu olması işletmelerin daha etkin çalışmaları açısından büyük bir avantajdır. Öte yandan üniversite mezunu yöneticilerin işletmenin sahip olduğu bilgi potansiyelini korumaya ve arttırmaya yönelik çabaları daha yerinde ve daha başarılı olacaktır.

Tablo 1: Yöneticilerin Demografik Özellikleri

YAŞ			CİNSİYET			EĞİTİM			YABANCI DİL BİLGİSİ		
Yaş	f	%		f	%		f	%		f	%
20–25	10	10,6	Erkek	68	72.3	Lise	5	5,3	İngilizce	54	57,4
26–30	23	24,5	Kadın	26	27.7	Üniversite	79	84	Almanca	15	16
31–40	40	42,5				Lisansüstü	8	8,5	İngilizce/Almanca	11	11,7
41–50	11	11,7				C.Y.	2	2,2	Diğer	8	8,5
51 +	6	6,4							Y. Dil Bilmiyor	6	6,4
C.Y.	4	4,3									
Toplam	94	100		94	100		94	100		94	100

Tablo 2'de görüldüğü üzere, yöneticilerin %57,4'ü İngilizce, %16'sı Almanca, %11,7'si hem İngilizce hem Almanca, %8,5'i diğer lisanları bilmekte olup, yöneticilerin %6,4'ü yabancı dil bilmediklerini belirtmişlerdir. Buna göre, ankete cevap veren yöneticilerin büyük bir çoğunluğu (yaklaşık %94'nün) bir yabancı dil bilmektedir. Bu veriler, günümüzde yabancı işletmelerle iletişimde lisan bilmenin artık zaruri bir hal aldığının ve lisan bilen elemanların (özellikle yöneticilerin) bilmeyenlere göre daha çok tercih edildiğinin göstergesidir. İrtibata geçtiği işletmenin lisanını bilen yöneticiler, bu işletmelerle ilgili bilgilere daha kolay ulaşarak kendi işletmelerine sağlıklı bir şekilde adapte etme şansını yakalayabileceklerdir.

Tablo 2: İşletmelere İlişkin Bilgiler: Faaliyette Bulundukları Sektör, Sahip Oldukları Belgeler ve Patent Sayıları (n=94)

Sektörel Dağılım	F	%	Kalite Belgeleri	Firma Sayısı (N=94)	Oran (%)	Patent Sayısı	F	%
Tekstil	25	26.5	ISO 9001	68	72,3	1–10	13	13.8
Gıda	22	23.4	ISO 14001	53	56,4	11–20	11	11.7
Enerji	13	13,8	TS 18001 (OHSAS)	36	38.3	21–30	6	6.4
Otomotiv	11	11.7	TS 13001 HACCP	20	21,3	31 ve Üzeri	9	9.6
Elektrik-Elektronik	9	9,6	OKO TEKS 100	14	14,9	Patenti Bulunmayan	55	58.5
Demir-Çelik	7	7,5	BRC	3	3,2			
Kimya-İlaç	7	7,5	ISO TS 16949	3	3,2			
			Cevapsız	7	7,4			

Araştırmaya katılan işletmelerin sektörel dağılımı, sahip oldukları kalite belgeleri ve patent sayıları Tablo 2'de gösterilmiştir. Buna göre, işletmelerin; 25'i tekstil, 22'si gıda, 13'ü enerji, 11'i otomotiv, 9'u elektrik-elektronik, 7'si demir-çelik ve 7'si kimya-ilaç sektöründe faaliyet gösteren işletmelerdir. Bu sonuçlar, işletmelerin farklı sektörlerde faaliyet gösterdiklerini, fakat yarısının Tekstil ve Gıda sektöründe yer aldığını ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan işletmelerin 68'sinde (%72,3'ünde), ISO-9001 Kalite Standartları belgesinin bulunması işletmelerde kalite yönetim sistemi standartları konusuna önem verildiğinin göstergesidir. İşletmelerin 53'ü (%56,4'ü) ise TS-EN-ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi Standartları belgesine sahip bulunması, anket

uygulanan işletmelerin çevreye zarar vermemek ve korumak için çaba gösterdiklerini ortaya koymaktadır. TS 18001 (OHSAS) iş sağlığı ve güvenliği standardına sahip olduğunu söyleyen işletmelerin sayısı 36'dir (%38,3). Bu sonuç, işletmelerde iş sağlığı ve güvenliğine önem verilmesinin, işletmelerin en önemli bilgi kaynağı olan insan sermayesine gösterdikleri özenin bir sonucu olarak kabul edilebilir. İşletmelerin 55'i (%58,5) patente sahip bulunmadığını belirtmiştir. Buna karşılık, işletmelerin 39'ü yani %41,5'i patente sahiptirler. Bu durum işletmelerin en azından bir kısmının yeni ürün ürettiğinin göstergesidir. İşletmelerin yeni ürettikleri ürünleri için patent çıkarmaları sahip oldukları bilgiyi koruma açısından destekleyici nitelikte olacaktır.

4.3.2. Yöneticilerin Bilgi Tanımları ve Bilgi Paylaşımı ile İlgili Görüşleri

Ankete katılan yöneticilerin bilgi ile ilgili görüşlerine (Tablo 3) bakıldığında, yöneticilerin %67'sinin bilgiyi, organizasyonların rekabet gücünü etkileyen stratejik bir kaynak olarak gördükleri belirlenmiştir. Bu sonuç, yöneticilerin çoğunluğunun, bilgiyi stratejik bir kaynak olarak görmesi; bilginin her geçen gün önemini arttırdığı ve rekabet ortamında başarının anahtarı olarak kabul edildiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Yöneticilerin %34'ü bilgiyi, verilerin bir işlem sonucunda yararlı ve anlamlı duruma getirilmiş biçimi olarak görmektedir.

Tablo 3: Yöneticilerin Bilgiye Bakış Açıları

BİLGİ TANIMLARI	Yönetici Sayısı (n=94)	Oran (%)
Bilgi organizasyonların rekabet gücünü etkileyen stratejik bir kaynaktır.	63	67,0
Bilgi verilerin bir işlem sonucunda yararlı ve anlamlı duruma getirilmiş biçimidir.	32	34,0
Bilgilerim sayesinde işletmedeki pozisyonumu koruyorum.	16	17,0
Bilgi organizasyon ve yönetim süreçlerinde kullanılan ve ham girdi olarak nitelendirilen araçtır.	10	10,6
Bilgi işletmelerin süreçlerinde kullandıkları çeşitli tekniklere ait verilerdir.	4	4,3

Öte yandan, yöneticilerin %17'si bilgileri sayesinde işletmedeki pozisyonumu koruduğunu düşünmektedir. Bilgi çağının bütün yönleriyle kendini hissettirdiği bir dönemde böyle bir düşünceye sahip olunması gayet doğaldır. Bu düşüncenin, yöneticilerin bilgi birikimini arttırma çabaları üzerinde olumlu etkiye sahip olacağı söylenebilir. Yöneticilerin %10,6'sı bilginin organizasyon ve yönetim süreçlerinde kullanılan ve ham girdi olarak nitelendirilen araç olduğunu belirtmektedir. Bilgiyi, işletmelerin süreçlerinde kullandıkları çeşitli tekniklere ait veriler olarak gören yöneticilerin oranı %4,3 olarak saptanmıştır. Bu sonuçlar, yöneticilerin bilgiyi dar bir çerçeveye sığdırmak istemedikleri yani bilginin teknik veriler dışında da birçok anlamı kapsayabileceğini düşündükleri söylenebilir.

Stratejik bilgi işletmeye özgü ve kolayca transferi, elde edilebilmesi, yayılması olanaklı olmayan bilgidir. Araştırmada yöneticilere stratejik bir kaynak olarak bilgi ile ilgili algılamalarını tespit etmek için yöneltilen soruya verilen cevaplar Tablo 4'de gösterilmiştir. Ankete katılan yöneticilerin %53,2'si, *gelecekte bilginin temel olduğu işlerin sayısının artacağını* düşünmektedir. Yöneticiler geleceğin bilgi çağı olduğunu belirterek, bilginin öneminin giderek arttığını vurgulamaktadırlar. Her

geçen gün bilgiye dayalı sistemlerin ön plana çıkması ve rekabet ortamında bilgi donanımı en çok olan işletmelerin üstünlük sağlaması, yöneticilerin gelecekte bilgi temelli işlerin aratacağı yönündeki görüşlerini desteklemektedir.

Tablo 4: Stratejik Bir Kaynak Olarak Bilgi (n=94)

İfadeler	Frekans	%
Gelecekte bilginin temel olduğu işlerin sayısı artacaktır.	50	53,2
Bilgi rekabetçi çevrede faaliyetlerini sürdüren işletmelerin rekabet çabalarında başarısını belirleyen bir girdidir.	44	46,8
Geleceğin organizasyonlarında bilgi en önemli stratejik kaynak haline gelecektir.	42	44,7
Post modern dönemde organizasyonlar için stratejik bilgi katma değer üreten bir girdidir.	35	37,2
Farklılaşma, odaklaşma ve maliyet önderliği gibi rekabet stratejilerinde bilgi organizasyon açısından anahtar faktördür.	28	29,8
Organizasyonlar yenilik yapma süreçlerinde bilgiyi anahtar kaynak olarak kullanırlar.	28	29,8
Bilginin stratejik bir organizasyon kaynağı haline gelmesi, insanların organizasyonlardaki önemini pekiştirecektir.	21	22,3
Stratejik bilgiyi elde etmek ve yönetmek belirsizliğin hakim olduğu iş dünyasında başarı için kaçınılmazdır.	20	21,3
Organizasyonların verimlilik çabalarında bilginin rolü vazgeçilmez niteliktedir.	20	21,3
İşletmeler stratejik yönetim süreci içerisinde bilgiden etkin biçimde yararlanırlar.	19	20,2
Stratejik bilginin kullanımını sağlayan beyin gücü, işletmelerin insan kaynakları içerisinde önemini arttırmıştır.	17	18,1
Stratejik değere sahip bilgilerin kullanımı daha çok üst düzey yöneticiler tarafından gerçekleştirilir.	4	4,6

Yöneticilerin %46,8'i bilginin *işletmelerin rekabet başarısında önemli bir girdi* olduğunu söylerken, %29,8'i bilgiyi *işletmelerin rekabet stratejilerinin belirlenmesinde kilit bir faktör* olarak görmektedir. Buna göre yöneticiler, bilgiyi işletmelerin rekabet çabalarında başarısını belirleyen ve işletmelere farklılaşma, maliyet önderliği gibi avantajları sunan bir girdi olarak görmektedirler. Bilginin rekabet ortamında önemli olduğu ve işletmelerin bilgi birikimlerinin sonucunda oluşan entelektüel sermayelerini etkin kullandıkları takdirde başarıya ulaşabilecekleri söylenebilir.

Yöneticilerin %44,7'si bilginin *gelecekte işletmelerin en önemli stratejik kaynağı* haline geleceğini belirtirken, %37'si bilgiyi *katma değer üreten girdi* olarak görmekte ve %21,3'ü bilgi yönetimin *işletmenin başarısında,* %21,3'ü ise *verimliliğin artırılmasında vazgeçilmez bir unsur* olduğunu düşünmektedir. Buna göre, yöneticiler bilgili belirsizliğin olduğu geleceğin iş dünyasında işletmelerin başarısı için vazgeçilmez kilit bir faktör olarak görmektedirler. Gerçektende, stratejik bilgi işletmeye has olan ve kolayca transfer edilemeyen bilgidir dolayısıyla entelektüel sermayeyi destekleyecek olan en önemli bilgi türü stratejik bilgidir. İşletmelerin bu bilgiyi çoğaltıp, depolamaları entelektüel sermayelerini geliştirebilecektir.

Organizasyonların yenilik yapma süreçlerinde bilgiyi anahtar kaynak olarak kullandığını düşünen yöneticilerin oranı %29,8'dir. İşletmelerin, içinde bulundukları pazarın gerektirdiği yenilikleri yapmadıkları takdirde rakiplerinden geri kalarak konumlarını kaybetmelerine günümüzde çok sık rastlanmaktadır. Bu yüzden yenilik yapmak gümüz koşullarında zor ama yapılması gereken bir faaliyettir. Ankete katılan yöneticilerin %20,2'si *stratejik yönetim sürecinde* bilginin öneminin büyük olduğunu belirtmektedirler. Bu sonuç, stratejik yönetim sürecinde bilginin işletmeye olan katkısını ortaya koymaktadır. Buna göre, gerek işletmenin iç çevresinden gerekse dış çevreden edinilen bilgi, işletmelerin stratejik yönetim sürecinde doğru ve etkin kararların alınmasını sağlayabilecektir. Yöneticilerin %22,3'ü, *bilginin stratejik bir şirket kaynağı haline gelmesinin, insanların örgütlerdeki önemini pekiştireceğini* düşünürken, %18,1'i stratejik bilginin kullanımını sağlayan *beyin gücünün, işletmelerin insan kaynakları içerisinde önemini arttırdığını* vurgulamaktadır. Bilgiyi üreten ve işletmenin yapısal sermayesi haline gelmiş bilgiyi kullanan işletmelerdeki çalışanlardır. Dolayısıyla bilginin stratejik önemi artıkça insan sermayesinin de önemi artmaktadır. Ankete cevap veren yöneticilerin sadece %4,6 gibi çok düşük bir oranı, işletmedeki *stratejik değere sahip bilgilerin kullanımı daha çok üst düzey yöneticiler tarafından gerçekleştirildiğini* düşünmektedir. Başka bir deyişle, yöneticilerin çoğunun bu fikre katılmadığı görülmektedir. İşletmedeki stratejik bilginin sadece üst düzey yöneticiler tarafından kullanılmasının sonucunda bilgi paylaşımı olumsuz yönde etkilenebilir. Dolayısıyla her kademedeki yönetici kendi alanıyla ilgili stratejik değere sahip bilgiyi kullanma ihtiyacı duyduğunda bu bilgiye ulaşıp kullanabilmelidir.

Ankete katılan yöneticilerin bilgi bulma/paylaşıma ve geribildirim alma ile ilgili görüşleri Tablo 5'de görülmektedir. Buna göre, yöneticilerin %87,'si *ekip çalışması yaparak her türlü bilgi ve belgeyi paylaştığını* ve %80,9'ü *sahip olduğu bilgilerin işletme için önemli değer olduğunu ve bilgisini çalışanlarla paylaştığını* belirtmekte ve *paylaşılan bilginin şirkete güç kazandırdığını* düşünmektedir. Aynı şekilde, yöneticilerin %56,4'ü de *yeni bir teknik bulduğunda iş arkadaşlarıyla paylaştığını* belirtmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan işletmelerin çoğunda çalışanların bilgilerini paylaşarak işletmeye katkı sağlamayı amaçladıkları görülmektedir. Çalışanların, sahip oldukları bilgiyi paylaşmaları ve ekip çalışması yapmaları işletme içindeki dayanışmayı arttırarak, işletme faaliyetlerini daha etkin bir hale getirecektir. Buna karşılık, yöneticilerin %14,9'ü ise *sahip olduğu bilginin kendisine güç kazandırdığını ve kendine özel olduğunu düşünerek paylaşmak zorunda olmadığını* belirtmektedir. Ancak, yöneticilerin büyük bir çoğunluğunun bu ifadenin aksine, bilginin kendilerine özel olmadığını ve paylaşılması gerektiğini düşünmektedirler. Bunun sonucunda bilgi işletmeye mal edilerek bireylere özgü olmaktan çıkacak ve işletmenin yapısal sermayesi haline gelecektir.

Tablo 5'de görüldüğü gibi, yöneticilerin %62,8'i, *hatalarından ders çıkarttıklarını* bildirmişlerdir. Yöneticilerin yaptıkları hataların sebeplerini araştırıp düzelttiklerinde bir daha aynı hatayı yapma olasılıkları düşmektedir. Dolayısıyla hataların tekrarından kaynaklanan maliyetlerden işletme arınmış olmaktadır. Araştırmaya katılan yöneticilerin %64,9'ü *yaptıkları işi kolaylaştıran ya da geliştiren teknikler bulduklarını* belirtmişlerdir. Bu sonuç, yöneticilerin yaratıcı olduklarını ve araştırmaya önem verdiklerini gösterir. Yöneticilerin bu çabaları iş

süreçlerini hızlandırarak verimliliğin artmasını sağlayabilir.

Tablo 5: Bilgi Paylaşımı İfadeleri (n=94)

İfadeler	f	%
Ekip çalışması yaparak her türlü bilgi ve belgeyi paylaşırız.	82	87,2
Bilgiler işletme için önemli değerlerdir. Bilgimi çalışanlarla paylaşırım. Paylaşılan bilgi şirketimizi güçlendirir.	76	80,9
Yaptığım işi kolaylaştıran ya da geliştiren teknikler bulurum.	61	64,9
Yöneticiler olarak hatalarımızdan ders çıkartırız.	59	62,8
Yeni bir teknik geliştirdiğimde bunu iş arkadaşlarımla paylaşırım.	53	56,4
Çalışanlardan gelen fikir, öneri ve buluşlarla ilgilenirim.	52	55,3
Yöneticiler olarak hatalarımızın ortaya çıkmasından korkmayız.	35	37,2
Hatalarımız tekrarlanmadığı sürece sorun olmaz.	28	29,8
Üst yöneticilerimiz başarıları kadar başarısızlıklarını da açıklarlar.	23	25,5
Sahip olduğum bilgi bana özeldir paylaşmak zorunda değilim., Sahip olduğum bilgi bana güç kazandırır.	14	14,9

Öte yandan, yöneticilerin yarıdan fazlası (%55,3'ü) *çalışanlardan gelen fikir ve önerilerle ilgilendiğini* belirtmiştir. Ancak, katılımcı yönetim anlayışın geliştiği günümüzde bu oranın az olduğu söylenebilir. Çalışanlar işletme faaliyetlerini bizzat gerçekleştirdikleri için yaptıkları işle ilgili fikir ve önerileri iş süreçlerinin daha hızlı ve verimli olmasını sağlayabilecektir. Yöneticilerin sadece %37,2'si, *hatalarının ortaya çıkmasından korkmadıklarını* ve %25,5'i de, *üst yöneticilerinin başarıları kadar başarısızlıklarını da açıkladıklarını* belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, yöneticilerin çoğunluğunun, hatalarının ve başarısızlıklarının başkaları tarafından bilinmesinden korktuklarını ve bu konuda bilgi paylaşımına gitmediklerini göstermektedir. Tüm çalışanların hatalarının tolere edilmesiyle hata yapma korkularının giderilmesi ve bazı başarısızlıkların düzelmesine yönelik destek sağlanması sonucunda işletme çalışanları, yeniliklere açık olup bilgi birikimlerini çoğaltabilirler. Ayrıca, üst yönetimin başarısızlıklarını açıklayıp nedenlerini araştırması işletme faaliyetlerini optimum düzeye çıkararak işletmeyi aynı hatalara bir daha düşürmeyecek ve hatalardan arınmış bilgilerin işletmeye mal edilmesini sağlayacaktır. Yöneticilerin %29,8'i *işletmede yapılan hataların tekrarlanmadığı sürece sorun olmadığına* bildirmişlerdir. Bu sonuç, ankete katılan işletmelerin çoğunluğunda, çalışanların hatalarını tekrarlamalarının sorun yarattığını, başka bir deyişle tekrarlanan hatalara karşı tolerans düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Bu sorunun çıkmaması, ancak yöneticiler hatalarından ders aldıklarında söz konusu olabilir. Çünkü hatalardan ders çıkarılıp eksiklikler giderilmediği sürece aynı hata büyük ihtimalle tekrarlanabilecektir.

4.3.3. İşletmelerde Bilgi Paylaşımını Engelleyen Faktörler

İşletmelerde yöneticilerin performansları ile ilgili bilgi paylaşımını engelleyen unsurları belirlemeye yönelik olarak sorulan soruya verilen cevaplar Tablo 6'da görülmektedir. Buna göre, bilgi paylaşımını engelleyen en önemli neden, *yöneticilerin onurlarına zarar verecek bilgiyi paylaşmak istememelerinden* kaynaklanmaktadır (%55,3). Onurlarına düşkün yöneticilerin daha verimli ve dürüst çalışacakları söylenebilir. Ancak, onurları yaptıkları hataların paylaşılarak çözüme kavuşturulmasını engellerse bu durum işletmeye zarar verebilecektir. Yapılan hataların paylaşılamaması işletmede hatalara karşı bir metot geliştirilmesini

engelleyebilecektir.

Yöneticilerin %21,3'ü, *yaptığı yanlışın başkaları tarafından bilinmesinden endişe ettiği* için, %11,7'si, *hatalarının anlaşılmasından dolayı rezil olacağını düşündüğü* için, %1,1'i ise, *hatalarını gizleyemezse işletme içindeki karizması sarsılacağı* için bilgi paylaşmadığını belirtmektedir. Bu ifadelerin ortak noktası *hataların bilinmesinden çekinilmesi ve bundan zarar görüleceğine inanılmasıdır.* Bir işletmede böyle bir düşünce tarzının varlığı, hataların çözüme kavuşturulamadığı için ağır sonuçlara varılmasına ve sürekli aynı hataların tekrarlanarak işletmedeki verimliliğin düşüşüne neden olabilecektir.

Tablo 6: Bilgi Paylaşımını Engelleyen Faktörler

İfadeler	Frekans	%
Onuruma zarar verecek bilgiyi paylaşmam.	52	55,3
Yaptığım yanlışın başkaları tarafından bilinmesine endişelenirim.	20	21,3
Hatalarım anlaşılırsa rezil olurum.	11	11,7
Bilgimi paylaştığım takdirde yükselmem engellenecektir.	10	10,6
Hatalarım bilinmezse işten atılma riskim azalır.	7	7,4
İşletmemizde hatalar gizlenir, ders çıkarılmaz.	4	4,3
İşletmemizde kuralcılık vardır, "suyu bulandırma" anlayışı hakimdir.	4	4,3
Hatalarımı gizleyemezsem işletme içindeki karizmam sarsılır.	1	1,1
İşletmemizde herkes sorumluluktan kaçar, hatalarını gizler, sorun istemez.	1	1,1

Ankete katılan yöneticilerin %10,6'sı, *bilgilerini paylaşıldığı takdirde yükselmenin engelleneceğini düşündüğü* için bilgi paylaşmadığını belirtmiştir. Bilgi paylaşımı işletmelerde özendirilmelidir, aksi halde çalışanlar kendi bilgilerini pozisyonunu korumak veya terfi etmek için diğerlerine aktarmamaktadırlar. Bazı yöneticiler ise (%7,4), *hatalarının bilinmemesi durumunda işten atılma risklerinin azalacağını düşünmekte* ve bu da bilgi paylaşımını engellemektedir. İşletmede böyle bir düşüncenin hakim olması hataların ortaya çıkmasını dolayısıyla nedenlerinin araştırılıp çözüme kavuşturulmasını engellemektedir. İşletmelerde bu durumun önlenmesi etkinliği artırabilecektir.

Yöneticilerin %4,3'ü işletmelerde *hataların gizlendiğini ve ders alınmadığını,* %1,1'i de herkesin sorumluluktan kaçtığını ve sorun istemediğini belirtmiştir. İşletmelerde bu durumların oluşması yönetimin etkin yapılmasını engelleyebilir. İşletmelerde çalışanların hatalarını gizleyerek sorumluluk yüklenmemesinin sebebi yapılan hatalardan doğabilecek zararların işletme tarafından tolere edilmeyişi ve yöneticilerin hatalara karşı hoş görülü olmayışından kaynaklanabilir. Özellikle işletme fonksiyonlarının herhangi birinde yeni bir sürece geçilirken, yeni bilgiler elde edilmekte ve bu bilgiler işletme faaliyetlerinde kullanılmaktadır. İşte bu esnada çalışanların yaptıkları hatalar hoş görülerek tolere edilirse, yeni bilgileri ede etme ve kullanma istekleri kırılmayıp işletmeye ait entelektüel varlıklar çoğaltılabilecektir.

Yöneticilerin %4,3'ü ise, işletmelerinde kuralcılık olduğunu ve işletme faaliyetlerinin sağlıklı bir ortamda gerçekleştirilmediğini bildirmektedir. İşletmelerde gereğinden fazla kuralcılığın olması işletme faaliyetlerinin hantallaşmasına neden olabilir.

5. SONUÇ

Günümüzde, sermayeye dayalı sanayi ekonomisi kurallarının yerini bilgiye dayalı hizmet ekonomisi kuralları almıştır ve bunun sonucunda bilgi birikimini geliştirmek sermaye birikimini geliştirmekten daha önemli bir hal almıştır. Artık işletmelerin gerçek değerleri, gelecekteki kazanç yaratma potansiyellerine göre belirlenmektedir. Bu potansiyel ise bilançolara yansımayan "saklı değerlerden", yani işletme çalışanlarının zihinlerinde bulunan ve ayrılırken geride bıraktıkları her türlü bilgiyi kapsamaktadır. Bilgi, işletmeler için rekabet edebilmenin ve piyasada var olabilmenin bir ön koşulu haline gelmiştir. İşletmeler sahip oldukları bilgiyi etkin biçimde yönettikleri takdirde, performanslarını artırarak katma değer yaratmakta ve piyasada rekabet üstünlüğü sağlamaktadır. Dolayısıyla yönetim biliminin en önemli işlevlerinden biri, işletmelerin sahip olduğu bilginin nasıl yönetileceği ve geliştirileceğidir.

Yukarıda bahsedilen nedenlerden ötürü işletmelerde bilginin değerinin anlaşılmasına ve bilgi paylaşımının özendirilmesine başka bir deyişle bilginin yönetimine önem verilmelidir. Bu nedenle, bu çalışmada Türkiye'deki işletmelerde bilgiye verilen değerin ve bilgi paylaşımının durumunun incelenmesi amaçlamıştır. Bu çalışmadan elde edilen tüm veriler, genel olarak değerlendirildiğinde; ülkemizde faaliyet gösteren büyük ölçekli sanayi işletmelerinin birçoğunda, bilginin etkin yönetilmesiyle işletmenin rekabet üstünlüğü sağlayacağının ve faaliyetlerin daha etkin bir hal alacağının bilindiği söylenebilir. Ayrıca, araştırma bulguları, işletme yöneticilerinin stratejik bilgiyi işletmede tutabilmek ve çoğaltabilmek için çaba gösterdikleri göstermiştir. Bununla birlikte, yöneticilerin, işletmeye ait entelektüel sermayeyi geliştirmenin en etkin yolu olan *bilgi paylaşımına da* önem verdikleri belirlenmiştir. Günümüzde rekabetin anahtarı bilgidir, dolayısıyla yöneticiler sahip oldukları stratejik bilgi dağarcıklarını geliştirmeli ve işletmelerinin yapısal sermayesi haline getirmelidirler. Bunu yapmanın en etkin yolları, çalışanların bilgi paylaşımına teşvik edilmesi ve eğitime verilen özenin arttırılmasıdır. İçinde bulunduğumuz çağ "bilgi çağı"dır ve ileride yaşanacak olan çağlarda da bilginin hakimiyetinin giderek artacağı açıktır.

KAYNAKLAR

Aadne, J.H.; Von Krogh, G.; Roos, J. (1996), "Representationism: The Traditional Approach to Cooperative Strategies", **Knowledge Management (edit), Londra: Sage Publication,** s. 9-31.

Aktan, C. C. (2001), "Girisimci Kimdir?", **http://www.canaktan.org/yonetim/kobi /giri simcilik - teorisi/girisimci-kimdir.htm,** (05.07.2006).

Andrews, K. M. ve B. L. Delahaye, (2000) "Influences on Knowledge Processes in Organizational Learning: The Psychosocial Filter", **Journal of Management Studies,** 37(6): 797-810.

Barca, M. (2003) "Yeni Ekonomide Bilgi Yönetiminin Stratejik Önemi'', Sakarya İİBF,**http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_goS.php?nt=145,**(14.11.2005).

Bassi, L., Van Buren, M. (1999), "Valuing Investments in Intellectual Capital", **International Journal of Technology Management,** 18, (5/6/7/8): 414-432.

Çukacı, Y.C. (2003), **Entelektüel Sermayenin Ölçülmesi, Yönetilmesi, Muhasebelestirilmesi ve Bir Arastırma,** Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, Doktora Tezi.

Edvınsson, L.; Malone, M. S. (1997), **Intellectual Capital Realizing Your Company's True Value By Finding Its Hidden Brain Power,** NY/USA, Harper Business Harper Collins Publishers.

Ekiz, D. (2003), "Sınıf Ögretmeni Adaylarının Ögretmen Egitimindeki Modeller Hakkında Düsünceleri", **http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/158/ekiz.htm.**

Kasapçı, A. (Eylül 2004), "Yitik Degerlerimize Kısa Bir Yolculuk", **http://www.bil giyonetimi.org/cm/pages /mkl_gos.php?nt=518,** (10.07.2006).

Kurt, M.; Ağca, V. (2003), "Bilgi Toplumunda Üretim Faktörü Olarak Bilgi ve Stratejik Kullanımına İliskin Arastırma", **http://www.bilgiyonetimi.org /cm/pages /mkl_gos.php?nt=185,** (12.04.2004).

Lee, J.-N., (2001), "The Impact of Knowledge Sharing, Organizational Capability and Partnership Quality on IS Outsourcing Success", **Information & Management,** 38:323-335.

Odabaş, H. (Kasım 2003), "Kurumsal Bilgi Yönetimi", **http://www.stradigma. com/turkce/ kasim2003 /makale_07.html,** (28. 10. 2006).

Özgener Ş. (2003), Özgener, S. (Ocak 2003), "Global Ölçekte Deger Yaratan Bilgi Yönetimi Stratejileri", **http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_goS.php?nt =146,** (17.02.2006).

Öztemel, E.; Arslankaya S. (2004); "Etkin Bilgi Yönetimi Kriterleri", Sakarya Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Endüstri Mühendisligi Bölümü, Yöneylem arastırması, **29. Ulusal Mühendislik Kongresi,** Adana.

Roos, J.,; Roos, G.; Edv_Nsson L.; Dragonett_, N.C. (1997), **Intellectual Capital, Navigating in The New Business Landscape,** New York Usa, Newyork University Press.

Stewart, T. A. (1997), "Intellectual Capital" (Çev. Elhüseyni, N.), **Currency and Doubleday Publishing,** _stanbul, Mess Yayınları.

Sveiby, K.E. (1997), **The New Organizational Wealth: Managing and Measuring Knowledge-Based Assets,** Berrett-Koehler Publishers Inc., San Francisco, CA.

Vural, G. (2003), **Entelektüel Sermaye Yönetimi ve Kayseri'deki Büyük Ölçekli Sanayi İşletmelerinde Bir Arastırma,** Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, Yüksek Lisans Tezi.